

VISSEN

DE AHV: ALS DE NATUUR EN VISSSEN JOUW PASSIE IS

OPENINGSWEEKEND

grandioze start van het seizoen

NOORDHOLLANDSCH *met de vaste stok* KANAAL

Ideaal voor een zomers dagje
EFFECTIEF RIVIEREN

Heen en weer MONITORING TREKVISSSEN NOORDZEEKANAAL EN OMMELANDEN

5

TEKST & FOTOGRAFIE BART SCHAUB & MIKE DIJKSTRA, HOOGHEEMRAADSCAP VAN RIJNLAND

Beroepsvisser Piet Ruijter licht de fuik.

Het Noordzeekanaal is een belangrijke route voor vissen die tussen het zoete binnenwater en de zee trekken. Aal (paling) en driedoornige stekelbaars zijn daarvan de bekendste voorbeelden. Sinds 2017 doen de waterbeheerders en andere partijen gezamenlijk onderzoek naar de effectiviteit van vispassages en resterende knelpunten in de migratieroutes. De resultaten van de onderzoeken gebruiken we om trekroutes verder te optimaliseren zodat de visstand in de regio verbetert. In het vervolg van de serie zoomen we verder in op de boezem en poldergebieden rondom het Noordzeekanaal. In deze vijfde aflevering vispassage Halfweg, knooppunt voor trekvis en standvis tussen het Noordzeekanaal en het boezemstelsel van het Hoogheemraadschap van Rijnland

De Vispassage bij Boezemgemaal Halfweg ligt in het gebied waar de Amsterdamse Hengelsport Vereniging visrechten heeft. Het gemaal verbindt de Amerikahaven, deel van het Noordzeekanaal, met de boezem van het hoogheemraadschap van Rijnland. De vispassage is eind 2012 opgeleverd en vanaf 2013 in gebruik genomen. Daarvoor was intrek van vis bij het in 1957 aangelegde boezemgemaal helemaal niet mogelijk.

VIJZEL

De passage is als een "by-pass" naast het boezemgemaal

geplaatst en bestaat uit een vijzel die het boezemwater (met een peil van ca. NAP -0,60 m) oppompt in een opvangbak. Het peil van het water in de opvangbak is net iets hoger dan het peil van de Amerikahaven (NAP -0,40 m). Via een lange buis door de dijk stroomt het water uit de opvangbak naar de andere zijde van het gemaal. Het water van het boezemgemaal en de vispassage zorgen in het brakke Noordzeekanaal voor een zoete lokstroom, waar trekvis graag tegenin zwemmen. Eenmaal aangekomen bij het boezemgemaal vinden de vissen de uitstroom van de vispassage en zwemmen dan door

de buis naar de opvangbak in de passage. Aan de zijkant van de opvangbak zit een opening waar een deel van het opgepompte water continu uitstroomt. De vissen weten die opening zonder probleem te vinden en zwemmen zo de boezem van Rijnland op.

GOED FUNCTIONERENDE PASSAGES

Direct na de ingebruikname is een monitoring begonnen door vrijwilligers en de visrechthebbende Amsterdamse beroepsvisser Piet Ruijter. Verder zijn aanvullende onderzoeken uitgevoerd door gespecialiseerde adviesbureaus en het kennis instituut Wageningen Marine Research. Ook werkt Rijnland veel samen met Rijkswaterstaat, medefinancier van de vispassage.

De verschillende onderzoeken die nog steeds doorlopen, hebben tot doel het functioneren van de passage te onderzoeken. Het resultaat van de afgelopen jaren laat zien dat de passage prima functioneert.

Zo weten we dat glasaal ieder voorjaar massaal bij Halfweg het beheergebied van Rijnland intrekt. Ondertussen zijn er

sinds 2014 meer dan 925.000 exemplaren geteld. Aangezien de monitoring niet alle avonden wordt verricht is het werkelijke aantal glasaal dat het beheersgebied van Rijnland via Halfweg bereikt waarschijnlijk beduidend hoger. Naar schatting is de jaarlijkse intrek bij Halfweg gemiddeld 240.000 stuks, met in goede jaren een intrek van bijna een half miljoen (2018), afgewisseld met slechtere jaren, zoals in 2015 nauwelijks 70.000 exemplaren.

VERSCHILLENDE TREKVISSEN

Nog voor de komst van de glasaal trekt in het vroege voorjaar de driedoornige stekelbaars naar binnen. De verschillen tussen de jaren zijn voor deze soort groot. In 2015 en 2017 verzamelden zich soms duizenden stekelbaarzen in de fuik, terwijl we in 2019 met enige tientallen vissen een goede vangst hadden voor dat jaar. Bij de metingen zijn ook andere trekvisseren aangetroffen, zoals spiering en de houting. Lange tijd was de vraag waar de houting vandaan kwam, die gewoonlijk voorkomt op de Westeinderplassen. Door een vangst in de fuik bij de vispassage weten we nu dat de houting ook via de passage Halfweg naar dit leefgebied kan trekken.

De meest opzienbarende vangst was toch wel die van een Atlantische zalm van 59 cm in oktober 2017. Het dier was

wat te vroeg afgeslagen richting Duitsland, mogelijk gelokt door de afvoer van het gemaal.

SPECIAAL ONTWERPEN FUIK

Het mooie van de fuikmonitoring bij Halfweg, is dat het een 100% monitoring is. Wanneer de fuik hangt, zit deze volledig om de uitstroomopening aan de boezemzijde van de passage. Dus alle vis die op dat moment door de passage zwemt zal worden gevangen. De fuik hangt meestal één dag en één nacht. Vervolgens wordt de fuik gelegeerd en worden de vangsten onderzocht. Na registratie (soort aantal en lengte) wordt de vis gelijk weer uitgezet aan de boezemkant om de weg te kunnen vervolgen. De fuik die wordt gebruikt, is speciaal ontworpen en bestaat uit drie hokken. Het eerst hok is voor de grote vis. Met regelmaat

worden hier behoorlijk grote snoekbaarzen en brasems in aangetroffen. In de tussenruimte kunnen de middelgrote vissen verblijven. In het laatste hok komen de kleinste vissen terecht zoals de glasalen en de stekelbaarzen. Ook komen er heel veel wolhandkrabben in de fuik terecht.

In het najaar wil vooral schieraal (volwassen paling) via Halfweg en het Noordzeekanaal naar zee trekken. Dit kan door de vispassage, aangezien deze dag en nacht draait. Echter de meeste vis migreert via de drie enorme vijzels van het boezemgemaal, want de hoeveelheid water (het debiet) dat via deze vijzels naar buiten wordt opgevoerd is vele malen groter. Deze vijzels zijn zo ontworpen dat uittrekkende vis zonder beschadiging naar buiten kan.

Bij een merk-terugvangst onderzoek in 2018 aan glasaal en driedoornige stekelbaars is de effectiviteit van de vispassage onderzocht. Het blijkt dat ongeveer 80% van de glasalen die wordt aangetrokken door de vispassage, ook daadwerkelijk het gemaal passeert. Dat is zonder meer goed. Stekelbaarzen zwemmen van IJmuiden naar Halfweg in zo'n drie dagen (zo'n 7,7 km per dag). Glasalen doen er wat langer over (de snelste 1,5 km per dag). Stand-

Links: Vispassage met gemonteerde fuik.

Rechts: 'Verse' glasaal.

vissoorten die voorzien zijn met een ontvanger, zoals brasem en snoekbaars, blijken ook door het gemaal en de passage te migreren.

Als vis eenmaal de boezem van Rijnland bereikt, komt deze terecht in een uitgestrekt en gevarieerd laagland. Het gebied is doorkruist met open verbindingen naar kanalen, meren, plassen en in de haarvaten (de polders) ook nog eens talloze sloten. Hier kan de vis opgroeien, paaien en alles doen wat een vis graag zou willen.

HOE VERDER?

Dankzij de ingebruikname van de vispassage Halfweg heeft vis de weg naar het beheergebied van Rijnland weer weten te vinden. Naar verwachting wordt eind juni de vispassage bij boezemgemaal Spaarndam opgeleverd. Uit zenderonderzoek weten we dat het, net als Halfweg, een belangrijk uittrekpunt is voor schieraal. En het is gebleken dat ook hier een groot aanbod is van glasaal. De verwachtingen zijn dan ook hoog gespannen en we hopen dat deze vispassage net zo succesvol gaat werken als het grote voorbeeld bij Halfweg.

UITDAGINGEN

Nu we weten dat al veel vis via Halfweg migreert is het een uitdaging voor gemaalbeheer het regime in de toekomst zo in te stellen, dat zoveel mogelijk vis Rijnlands boezem kan bereiken. Overleg en afstemming met gemaal- en peilbeheerders is dan ook uiterst belangrijk. Vismigratie leidt zo tot verbinding tussen waterbeheerders bij het hoogheemraadschap, maar ook daarbuiten, dankzij een goede samenwerking langs het Noordzeekanaal.

Het hoogheemraadschap van Rijnland zorgt voor droge voeten en schoon water, maar werkt ook aan een gezonde visstand. Meer weten? Luister eens naar de podcast over de trektocht van de aal naar de Nederlandse polder via vispassage Halfweg, op www.rijnland.net/actueel/beleefde-rijnlandse-lente

Een forse toename in het aantal leden brengt ook een uitbreiding aan controle op de naleving van de Visserijwet met zich mee. Om aan die vraag te kunnen voldoen is besloten dat alle bestuursleden ook AHV-controleurs worden. Controle langs de waterkant geschiedt individueel, in groepsverband en/of met andere partners. Handhaving en controle maken immers deel uit van één van de speerpunten van de AHV.

HANDHAVING TEKST JAN SPEL

Beide onderwerpen zijn dynamisch en behoeven zo nodig enige bijstelling. Soms is het ook nuttig om bestaande regelgeving nogmaals onder de aandacht te brengen, zodat vissers in onze wateren hieraan herinnerd worden.

De AHV heeft, zoals elke hengelsportvereniging, bijzondere voorwaarden, die deel uitmaken van de VisPas. De vereniging is daarin autonoom, zo lang dat niet contra legem is. Onze voorwaarden staan onder meer in het zogenoemde 'witte boekje'.

Onderstaande bepalingen worden jullie niettemin extra onder de aandacht gebracht. Een uitvoerige beschrijving van de vergunningsvoorwaarden zijn dus te vinden in het witte boekje.

1. Vissen in de AHV-wateren, dus ook in de ingebrachte wateren, in de nacht en/of met een derde hengel kan alleen indien men lid is van de AHV.
2. Bij het karpervissen is een onthaakmat verplicht.
3. Bij het roofvissen is een onthaakmat, een kniptang en een onthaaktang verplicht.
4. Het voorhanden hebben van een drone tijdens het vissen is verboden.
5. Het voorhanden van een leefnet, anders dan bij officiële wedstrijden is verboden.
6. Voor het Amsterdamse boscomplex (o.a. de Bosbaan) zijn de volgende aanvullende regels van toepassing:
 - a. Tijdens het vissen is het verboden om in het bezit te zijn van een voerboot, een werppijp, een katapult of een spod;
 - b. Voeren mag alleen met een string, pva-zakje of voerkorfje van maximaal 3 x 5 cm;
 - c. Verboden te vissen in het gedeelte voor de eerste 100 m kabel bij de start en na laatste kabel bij de finish (botenhuys);
 - d. Verboden te vissen vanaf de invaliden steigers, tenzij de AHV daarvoor toestemming heeft gegeven.
7. Bij het niet-naleven van de vergunningsvoorwaarden betekent het dat je zonder geldige VisPas vist, hetgeen neerkomt op een geldboete van €40 exclusief administratiekosten.
8. Bij het voorhanden hebben van een drone tijdens het vissen wordt een onvoorwaardelijke schorsing van 6 maanden opgelegd. Bij recidive van deze overtreding volgt roeyement van betrokkene.
9. Bij een opgelegde schorsing is het betrokkene verboden om gedurende de schorsingstermijn te vissen in alle AHV-wateren, ook ten aanzien van de AHV-ingebrachte wateren en dus ook niet met een vergunning van een andere hengelsportvereniging.
10. De VisPas is eigendom van de hengelsportvereniging en dient bij eerste vordering van de boa of controleur overhandigd te worden. Zo nodig kan de VisPas ingenomen worden.
11. Mocht je desalniettemin nog vragen hebben, neem dan (telefonisch/per e-mail) contact op met het kantoor in de Beethovenstraat te Amsterdam.

Om onze mooie hobby te kunnen blijven beoefenen en onze AHV-wateren te blijven behouden is het noodzakelijk dat wij ons aan de regels houden, zodat ook derden ons daarop niet kunnen aanspreken. Visplezier is immers ons grootste goed en daar moeten wij zuinig op zijn!